

SOFI ANNAN SOUK

LIKSOM LIMONKA

pamfletti tai joku

Kyllä, kuolema

AHDIEU/Hki

Omistan teokseni Ville P:lle ja Bradley N:lle

© 2021 Sofi Annan Souk

Taitto ja kuvitus: Matti Paasio

Kirjailijaesittely sivuilla 78, 81 **ja** 82 on kopioitu

Markku Salon suomentamasta romaanista

Unelmien sielunmessu (Odessa, 1985).

ISBN 9798589983425

www.ahdieu.com

”SEISOO PÄÄLLÄÄN SUOMALAISEN UNELMAN MUTAPOHJASSA
JA LÄHETTÄÄ SIELTÄ
RIKINKATKUISIA KUPLIA.”

— PASI BULGUR, KIRJAILIJA (*MINÄ OLEN DT*)

”MIKÄLI ODOTITTE VAPAUSSANKARIA, JOKA LOPETTA
YHTEISEN ALITAJUNTAMME LOUHINNAN,
PETYTTE JA PAHASTI.
SOFI ANNAN SOUK ON SHIN BETIN VASIKKA.”

— SUVI RÄSÄNEN, TUTKIJA, AKTIVISTI

Kuva: Phawker

Pöydän päällä Che Guevara
pöydän alla McNamara.
Kuljet ratikalla,
pomo ajaa Porschea.
Karkota *sementin* katku nyt
perusta UPO:n kollektiivi.

Runonpätkä on lentolehtisestä, jolla Ulrike Meinhof ystävi-
neen yllytti silloisen työnantajansa, aikakauslehti *sementin*,
toimitusta kapinaan. Lehtiriepu kun oli radikaali sanoissa,
vaan ei teoissa. Lyhenne UPO tunnettiin hyvin vuoden 1969
barrikadeilla: se tarkoitti ulkoparlamentaarista oppositiota.

Hisba (arabiaa حِسْبَة) on islamilainen opinkappale, joka vastaa aika tarkkaan Sartren ja Dostojevskin käsitystä yksilön vastuusta. Pelätty moraalipoliisi kulki Hisban nimellä von Baghdadin kalifaatissa.

POMMIMIES

Vuosi oli 17 ja pommi suutari. Valitsin asean, jonka 20-vuotinen sota oli iskostanut alitajuntaani: IED suomennetaan aina tienvarsipommiksi, vaikka osuvampi käännös olisi punkräjähde. Tyhjästä polkaistu, stetsonista vedetty hirvitys. Loihdin sen hetken mielijohteesta, kuten asiaan kuuluu. Toisaalta, olin pusallut maata jo pidempään; tie siihen pisteeseen oli ollut pitkä ja mutainen. Viimeinen loraus, joka sai herukkamehun läikymään, oli mainoslehdykässä julkaistu koko sivun artikkeli, ”Jäämiehen evankeliumi” tai jotain.

Muistan nimen ehkä tahallaan väärin. Juttu käsitteli joka tapauksessa kirjoittajan kaverin tekemää leffaa, *Sota on rauhaa ja muita viisauksia*, joka puolestaan käsitteli terroristijärjestö Jäämiestä. Kutsutaan sitä vaikka Punaisen armeijakunnan rapakontakaiseksi siiveksi. Emme tahdo pahoittaa rauhanpuolustajien mieltä, emme yhdenkään ja kaikkein vähiten Bill Ayersin ja kumppaneiden. Heitä on koeteltu jo kylliksi.

Näillä nahkiaisilla ei ollut antifasismien edelläkävijöiden, Baaderin, Ensslinin ja Meinhofin kanssa muuta yhteistä kuin

huumetestin tulos ja Vietnamin sodan vesikauhuinen vastustaminen. Ayersin tiimi kylvi Baader-mittaluokan kauhua korkeintaan unissaan. Käytännössä jäämiehet ja -naiset pelasivat lähes sananvapauden puitteissa, räjäyttivät lian ohella lattiat yleisistä vessoista, remontoivat kapitalismia uudella, yltiöavantgardistisella otteella. Sanalla sanoen: he innovoivat.

Jäämiehen ilosanomaa julistaissaan nuo valloittavat ves-sanpommittajat (mistä myöhemmin lisää) iskivät muun muassa Pentagoniin ja demokratian pyhättöön Capitol-kukkulalla. Pidämme tässä pienen taidepaussin, annamme tiedon vaikuttaa. Toivomme kuulijan viettävän hiljaisen hetken WTC-iskujen ja vuoden 2021 loppiaisen uhrien muistolle. Vaikenemme itsekin. Kiitos, mahtavaa.

Viimeksi kerrottuja käänteitä P. Linkolan ihailijakerhon uutislehti ei maininnut. Ei veikkonen — jutun oli kirjoittanut aviisin ainoa leffafriikki, joka ei ymmärtänyt elokuvasta mitään. Voitte kuvitella toimittajan historiantuntemusta: ”Oi, ei netti-aikana kannata kerää nippelitietoa! Kaikki on verkossa.” Ja Tuomas Veturilla kova kiire eteenpäin uralla. Hän haluaa kalifaattiin tositoimiin, se on, Hesariin. Hän nostelee puntteja, seuraa journalistipalkintojen hedelmäpeliä päänsä sisällä. Hän harjoittelee moraalipoliisin ilmettä peilin edessä. Tuomas on Ior Bockin ironinen cityversio Pekka Myllykosken habituksella. Parratta, tosin. Julkisuudella on hintansa: tässä tapauksessa parta.

Mutta on hangaround-Hisballa jotain omaakin. Hänen persoonallinen tatsinsa on räikeä vale, joka täytyy ehdoin tahdoin tunkea joka juttuun. Se on tavaramerkki, jonka voimin Tuomas uskoo saavansa ennen pitkää oman ohjelman, podcastin Spotifyhin peräti. Hän etenee tarkkaan elävän legendan, *Kalifaatin* luojaan Rukmini ”Super” Callimachin jalanjäljissä.

Tuleva legenda kilauttaa kaverille. Hän kuuntelee naama vakavana tietolähdettä, joka avautuu tähän tapaan:

”Ei me olla mitään tehty! Hei haloo? Ootsä vetäny huonoa happoa, vai mitä? Jäbä on aivopesty! Myönnä: ne on päässy pikku-Hisban ihon alle!”

Pikku-Hisba kieltää kolmasti. ”Me ollaan syyttömiä”, toinen toistaa, ja *Hisbanen* julkistaa tiedon. Ja katso: jäämiehen ilosanoma leviää jokaiseen sairaanhoitopiiriin.

Viesti kuuluu seuraavasti. Tämä on suora lainaus presidentin briiffistä, mikä se on suomeksi? Turvallisuuspoliittinen selonteko tai joku:

- Jos Robin Hood olisi elänyt 1970-luvulla, hän olisi ollut jäämies ilman muuta.
- Unabomberia ei olisi ikinä huolittu mukaan.
- Kaczynski, Theodore, KVG, oli liian luuseri niihin hippoihin ja ihme friikki muutenkin.
- Bill Ayers ja kumppanit aiheuttivat vain aineellista tuhoa.

- He olivat hyviä aktivisteja.
- He olivat hyviä tyyppejä, tyyliin Timmy Leary.
- Eivät tappaneet ketään, tuskin edes vahingoittivat — syyttömiä ainakaan.
- Siviilejä? Ei ikinä!
- Kyttiä — totta helvetissä.
- Yrittivät ainakin. Tekivät parhaansa. Kiistävät kaiken nyt.
- Mutta kytät on natsisikoja.

Pikku-Hisban artikkeli alkaa kuin elokuva.

Maaliskuun kuudentena 1970 New Yorkin Greenwich Villagessa räjähti. Yhden asuintalon julkisivu romahti.

Naapurissa majaili Dustin Hoffman, joka hätkähti niin, että sotki froteeaamutakkinsa miehustan. Miten smoothie saadaan pois valkoisesta pinnasta? Sitä *Hisbanen* ei kerro. Vaille mainintaa jää niin ikään dynamiittilöydös, joka myöhemmin tehtiin talon rautakivien seinästä. Jos kaikki räjähteet olisivat lauenneet, koko kortteli olisi lentänyt ilmaan. Se niistä siviileistä . . . mutta *Hisbanen* ei spekuloi. Se välittää tosiasiat ja vain tosiasiat, rouva.

Vasemmistoaktivistit olivat suunnitelleet terrori-iskua ali-upseerien tanssiaisiin. Vahinko sattui omaan nilkkaan: pommi räjähti peukaloijan käsiin surmaten kolme järjestön jäsentä, pitelijä mukaan luettuna. Näky oli kuin Joseph Conradin klassikosta, *Anarkistien* jälkimodernista jatko-osasta.

Johan pomppasi! Kirjoittaja väittää lukeneensa jotain muutakin kuin *Pääomaa*. Mitä vihjaat, Tuomas? Löytyykö läppäriltäsi kenties *Anarkistit* 69:n kässäri? Tyyliin *Blade Runner 2049*? Uskotko Dennis Villeneuven itsensä ehkä ilmoittautuvan kisaan taistelemaan jatko-osan ohjaajan paikasta?

No mikä ettei. Yrittänyttä ei laiteta. Mitä *Anarkisti*-viittaukseen muuten tulee, vertaus toimii osittain. Pommin kantaja ei kaatunut puistossa. Kenties hän kompastui kartanon portaissa, emme saa koskaan tietää. Ainakaan kaveri ei ollut syyn-takeeton kuten Conradilla, sinne päinkään. Lankomiestä ei ollut laittaa syntipukiksi eikä ollut tarviskaan. Pommimiehen sisko oli taatusti samassa juonessa, mikäli ylipäänsä oli — kompuroijan tarina pikakelataan historiankirjoissa eikä hänestä löydy mitään edes kaikkitietävästä Googlesta. Emme tiedä, oliko hänellä sisko. Iskun pääinsinööri saattoi siis kulkea taakseen vilkuilematta, nukkua yönsä rauhassa, vailla pelkoa paistihaarukasta joka aamulla saattaisi sojottaa niskasta.

Pommimies ei ollut mikään sijaiskärsijä. Ei vaikka paita ja perse -combon toinen osapuoli, kompuroijan rikostoveri Bill Ayers pitikin lystiä toisaalla, huora kun oli. Erehdys! Billin hukattu viikonloppu Bernardinen kanssa venyi ja venyi. Vaan mitä väliä: Tim Robbins oli rakastunut kuolemaan. Bill saisi laskea asevalikoimansa niin mahtavan kilpailijan jalkoihin.

Pikku-Hisba osui kerrankin oikeaan. Kalikka kalahti, koira älähti. Alemmuudentunto, ylimielisyys, mustasukkaisuus ja viha kääntyivät sisäänpäin, jäytämään sielua. Preeriapalo levisi ja vei elinmahdollisuudet koko heimolta.

Timmystä, pommin kantajasta, sen sylikummista, jäi jälkeen pala nahkaa eikä muuta. Läpyskä löytyi raivaustöiden edessä yhden viemäriputken ympäriltä, mihin se oli iilimadon innolla liimautunut. Sovelias loppu — tavallaan — kaverille, jonka lempileffa oli ollut *Butch ja Kid, auringonlaskun ratsastajat* ja lempikohtaus leffan viimeinen. Siinä sankarit, Paul Newman ja Robert Redford ryöväarin nahoissa, hyppäävät rotkoon kuin Thelma ja Louise 20 vuotta myöhemmin oman tuhkimotariansa lopussa. Ja ympyrä sulkeutuu, päämäärä pyhittää keinot. Pyhittää aina, voitte olla siitä varmoja, kunhan päämäärä on sama kuin Leijonan veljeksillä Astrid Lindgrenin klassikossa.

Nangilima — minä näen valon!

Minä taas näen yksin kuolleita. Joskus saatan nähdä pohjantähden heikossa valossa *aika aktivisteja*.

Sivupersoonan povitaskusta löytyy puoluekirja. Sen väri sanelee sen minkä näen. Väri luo harhat ja valitsee vokaalin.

Saanan tämän kerran lainata pesunkestävää hippää, kirjailija-muusikko Ed Sandersia: ”Oo-ee-oo.”

Eli *Hisbasesta* vielä yksi asia, ennen kuin jätämme hiipparit ikuiseen rauhaan. Puhuimme lehdestä tai leffafriikistä, tästä tietystä kirjurista (kaikesta päätelleen hän vääntää lehteä yksin), on epäkohta aina sama.

Pentti Saarikoski laati muinoin luonnoksen *Hisbasen* motoksi. Hän maalasi sen verenpunaisella vuokra-asuntonsa seinään. Kuuban vallankumous oli tuolloinkin nosteessa, Che ja Fidel päivän nimet, kun runoilija-kääntäjä tavasi espanjaa sanakirjan avulla.

Hän nojasi taaksepäin ja ihaili luomustaan lattialta.

Vallankumous tai kuolema, siinä seisoivat valuvien kirjaimien.
Me voitamme.

Ja sehän nähdään.

Toimin seuraavasti. Rakensin pojun pahvilaatikkoon, joka oli tullut lenkkaritossujen mukana. Merkkikin oli oikea, vetosi toivotuun väestönosaan, tiedostavaan sukupolveen ja -puoleen. Totta puhuen naisille ei ole tämän keissin kasvaessa kertynyt syntejä tilille yhtään sen enempää kuin miehille. Molemmat ovat aivan yhtä ulalla kaikesta.

Jätin harmittoman näköisen pikku paketin miesten vessaan. Täydellinen paikka lahjalle löytyi kopin lattialta viemäriputken kyljestä. Koin taivaallisen valaistumisen hetken. Ristin pojun siltä seisomalta Timmyksi Sundance Kid -kaverin mukaan. Putken vieressä oli hänen itseoikeutettu paikkansa.

Olkoon, myönnetään. Kenkälaatikosta ei löytynyt mitään *kovin* räjähdysaltista. Mutta kuka tietää? Sisältö saattoi näyttää pommilta, kun tilanne oli päällä — kun kantta raotti kiihtyneessä mielentilassa, enkelin ja pirun hokiessa terroria korvan juuressa, käydessä keskinäistä kisaansa ihmisen yli. Pommiuhka voisi saada festivaaliyleisöön liikettä, juhlaväen ottamaan jopa juoksuaskelia. Kansainväliset vieraat ja näiden paikalliset fanit saisivat maistaa sitä maailmankuulua omaa lääkettä.

Heitin Robbinsin T:lle hyvästit. Erosimme ystävinä. Kipu-
sin yläkertaan, mistä oli paras näkyvyys sisäänkäynnille.

Halusin todistaa sisääntulon. Halusin nähdä odotetut vieraat näiden ottaessa ensi askelia punaisella matolla. Halusin seurata parin samettista liukua sisätiloihin. Se on rahvas, joka liikuttaa jäseniä; usko auttaa aatelia eteenpäin.

Vahvistaisiko todellisuus ennakkoluuloni?

Olinko ollut kaiken aikaa oikeassa?

Totta helvetissä olin, kuten pian saamme nähdä.

Onko arvon tuomari nähnyt Aaron Sorkinin uuden elokuvan Chicagon Seiskan oikeudenkäynnistä?

Leffassa käydään jälleen kerran demarien yleiskokouksen jälkipyykkiä läpi. Chicagossa vuonna 1968 näet tapahtui, että Humbert Humbert julistettiin demokraattien ehdokkaaksi vuoden lopulla käytäviin presidentinvaaleihin. Tämä valinta tehtiin yhtä liikuttavan yksimielisesti kuin nuoriso sittemmin tuomittiin alimpaan helvettiin siitä, että se oli kehdannut ilmaista mielipiteensä valinnasta vastamielenosoituksissa. Nämä kun olivat tuomarijäärän mielestä ensimmäisiä harkittuja askelia vallankaappauksen tiellä, eli poliisi oli toiminut täysin oikein hakatessaan opiskelijat tohjoksi. Meininki oli sama kuin Kiovassa tyytymättömyyden talven 2013-14 alussa, ennen tarkka-ampujia.

Sorkinin leffan aiheena on näytösoikeudenkäynti läntiseen tapaan, Nixonin ajan alkusoitto, sielunmessu kuolleille Kennedeille. Heillä on kai symboliarvoa; muuten on mahdoton ymmärtää San Franciscon räkäpunkkarien ajatuksenjuoksua

näiden nimetessä bändinsä JFK:n ja Robertin mukaan. Kennedyt olivat korviaan myöten korruptoituneita — kysy vaikka keneltä. Kysy Jimmy Hoffalta. Älä usko yksin Scorsesea! Silti, asiaan palataksemme, ihan yleissivistyksen kannalta ”Chicagon Sevenin oikeusjuttu” on katsomisen arvoinen yritys — joskaan ei suinkaan ongelmaton uudelleentulkinta yhdestä historian käännekohdasta. Aaron Sorkin on sivistyneistön Oliver Stone, hyvässä ja pahassa.

Puolustuksen tilannekeskus, hyvisten päämaja, sijaitsee Sorkinilla jossain kommuunissa. Se oli välttämätön veto, tuottajat vaativat, pakko saada ajankuvaa ja muuta budjettikieltä. Samantekevää. Aiheemme kannalta paljastavaa on, että hippiläävässä lakimiehen puhelinvaihteena toimii *todella* kuuma pimu . . .

Pyydän myrkyllistä asennettani anteeksi. Mutta seikka löytyy tekstistä, se on elokuvassa. Ja liittyy päivän teemaan siten, että neidon nimi on Bernadine (ilman r-kirjainta, huomaa, mikäli kansainväliseen elokuvain tietokantaan IMBD:hen on luottaminen, ja miksi ei olisi).

Nimi paljastuu vasta aivan elokuvan lopulla. Siihen asti katsojan ristinä on ollut pohtia päänsä puhki, mikä sihteerikön tehtävä on tarinassa, mitä päämäärää hän palvelee. Ei kai neidin tarkoitus ole vain palkita miehistä katsetta? Kiittää mielen-

kiinnosta ja uskollisuudesta aatteelle, palkita oman ajan investoinnista tähän sosiaalidemokraattisen seurakunnan syntykertomukseen? Ei helvetissä – emme hyväksy! Se olisi jo törkeää, jälleen uusi syy lähteä kaduille! Täytyy löytyä toinen tie, uusi umpihanki, jota leffan tyyppiä auraa auki.

Vaan kun ei löydy. Berna(r)dinen tehtävä elokuvassa on viitata sen ulkopuolelle, tulevaan. Hänen nimensä on enne. Se on koirapillin vihellys. Tavallinen tallaja ei millään voi ymmärtää nimivalintaan sisältyvää vihjettä, joka on nyökkäys harvoille ja valituille, puolueen sisäpiirille, ”tietäjille jotka tietävät”, kuten nuoriso sanoo. Se on samalla kuitti äärioikeistolle. Nimi muistuttaa, että osaavat tässä muutkin luoda illuusioita, käyttää savukonetta ja peilejä kuin yksin *alt-rightin* hyeenat.

Sihteeri on nimittäin olevinaan Bernardine Dohrn. Tämä tunnettiin 70-luvulla Amerikan vaarallisimpana naisena. Ainoa asia, josta hänen miehensä Bill Ayers sanoo olevansa yhtä mieltä FBI:n kanssa, on kyseinen luonnehdinta rouvasta.

Hänen luulisi tietävän. Bernie ja Bill ovat olleet erottamattomat ”Severin” oikeudenkäynnistä, vuoden 1969 raivon päi-vistä alkaen.

Ja tämän herttaisen pariskunnan piti esiintymän Espoon elokuvajuhlilla tuona toukokuun päivänä.

Barack Obama on Chicagosta kotoisin, minne myös Bill Ayers asettui karkurivuosiensa jälkeen. Noiden kahden oletetuista yhteyksistä nousi haloo vuoden 2008 presidentinvaalien alla, kun John McCainin kampanja yritti paikallistaa luurankoja Obaman komerosta. Vielä sakeampi soppa keitettiin sittemmin presidentin synnyinpaikasta. Tuolloin kokkina hääri foliohattu päässä itse Donald Trump, ja seuraukset tunnetaan.

Trumpilla ja Bill Ayersilla on muuten yhteinen vihollinen — toimittaja, joka ei päästänyt heitä helpolla. Bill luonnehti häntä robotiksi. Trump väitti, että nainen vuoti verta ”silmistään tai mistä lie”. Äijät kuvailivat samaa henkilöä, usko pois. Heidät säikäytti juontaja, jolla on sensuelli ääni ja pysäyttävä ulkonäkö. Megyn Kellystä on vaikea olla pitämättä, kuten toimittajan jo edesmennyt ex-työnantaja, Fox-kanavan silloinen yksinvaltiass Roger Ailes kantapään kautta totesi.

Donald Trump ja Bill Ayers kulkivat omia polkujaan eivät-kä pitäneet Kellystä — joka sanoi jälkimmäisen kuulostavan Osama bin Ladenilta. Mihin Bill vastasi hymyillen: ”*Täh?*”

Kellystä on sittemmin tehty oma elokuvansa. Toimittajaa esittää Charlize Theron. Tämä seurusteli taannoin renessanssimies Sean Pennin kanssa (josta pian lisää). Suhde oli niin lyhyt että ehti päättyä, ennen kuin parin romanssista alettiin edes juoruta. Se oli yhden lajin ennätys Hollywoodin ADHD-

ympyröissäkin.

Charlize Theron kieltäytyy vastaamasta suhdetta sivuaviin kysymyksiin. Hän on läksynsä oppinut. Penn saattaisi puhua jos häntä juottaisi. Mutta voisiko juttuihin luottaa sen enempää kuin Ayersin vastuun väistelyyn Megyn Kellyn ohjelmassa?

Sean puhukoon mitä haluaa. Hän on taiteilija. Hän on on aina halunnut olla tinkimätön visionääri tyyliin John Cassavetes ja onnistuikin ainakin kerran tai pari. Olisiko ollut 1995, kun Penn veti kännit haastattelijan kanssa asuntoautonsa pihalla autiomaassa ja jutteli levottomia.

Se on yksi parhaita haastatteluita, jonka olen koskaan lukenut.

Nykyään Seanilla on aina kiire. Milloin hän ei julkaise *New York Timesin* etusivulla presidentille kirjoittamaansa runoa, hän tekee dokumenttia Bashar al-Assadista.

Ulkona on maailma, ja se pitää kato pelastaa.